

מראי מקומות - יומא

פד:

ועבדים כדי שלא תהא השבת קלה בעיניהם. והביא שם עוד פירושים עיין שם.

ו. לא הלכו בפיקוח נפש אחר הרוב

הקשה השפת אמת, שהרי סוקלים ושורפים על החזקות, וכן על פי רוב, ואם כן מדוע לענין פיקוח נפש לא הולכים אחרי הרוב. ותירץ שמהדין של וחי בהם לומדים שכל צד של פיקוח נפש ואפילו מיעוט או ספק ספיקא דוחה את כל התורה, אבל במקום שהנידון הוא האם יש על הנפש חיוב מיתה את זה מכריעים על פי הכלל הרגיל שהולכים אחר הרוב, ואם כן מכיון שנקבע שיש חיוב מיתה לא שייך לדון בזה שנחשוש לפיקוח נפש וכאילו הוא חייב מיתה בוודאי. אבל היכן שיש ספק אם הוא נמצא כאן אפילו שיש רוב עכו"ם עדיין יש ספק שמא יש כאן נפש שמחמתה דוחים את כל התורה, אבל לענין החיוב מיתה לא מבטלים את הדין מחמת הספק שמא הוא אינו חייב מיתה, שהרי על זה אמרה התורה להכריע את דינו שהוא חייב מיתה על פי רוב, ואפילו בשני עדים יכול להיות איזה צד שהוא אינו חייב מיתה. (שעדים אינם וודאי גמור אלא דין התורה הוא להאמין העדים).

ז. הא דפרוש כולהו

פירש רש"י הואיל ואיתחזק ישראל בהאי חצר שנפלה בו מפולת מפקחין ואף על גב דניידי לא אזלינן בתר רובא. והקרנן נתנאל (סי' ט"ו אות ל'), כתב שהרי"ף לא גרס כן, אלא שאחד פרש לחצר אחרת, אבל רש"י והתוספות גרסו דפרשו כולם, ורש"י פירש שכולם פרשו לחצר אחרת ונשאר שם. והתוספות פירשו, שיצאו משם ונשאר שם רק אחד שעליו נפלה המפולת, שאם כולם נשאר בחצר זה לא משנה זה שהם פרשו מחצר אחת לשניה. וכתב הקרנן נתנאל שרש"י סובר כשיטת הפוסקים ביו"ד (ק"י) שגם אם פרשו כולם ממקום קביעותם, אפילו שכולם פרשו יחד ממקום למקום, אין לזה דין קבוע אלא דין של רוב, מכיון שהם לא במקום הקביעות שלהם. והתוספות שחולקים על הדין הזה שם, צריכים לפרש שפרשו כולם ונשאר אחד.

ח. ומי אמר שמואל הכי והתנן מצא בה תינוק וכו'

הקשה התוספת יום הכיפורים, שאפשר לחלק בין פרשו כולם לפרשו מקצתם, שמה ששמואל אמר שלא הלכו בפיקוח נפש אחרי הרוב זה במקרה שכולם פרשו. ומה ששמואל אמר על מצא תינוק בעיר זה כמו שפרשו רק מקצת ולכן כן הולכים אחרי הרוב. וכתב שנראה שרש"י הרגיש בשאלה זו, ולכן פירש ששמואל אמר לפקח עליו את הגל אם יש רוב ישראל אבל במחצה על מחצה לא וכל שכן ברוב כותים. ופירש שכוונת רש"י שלעיל מבואר שאם רוב גוים צריך שיפרשו כולם, אבל במחצה על מחצה גם אם יפרשו מקצתם הדין שמפקחים את הגל, ואילו לענין תינוק מושלך שזה כמו שפרשו מקצתם משמע, שרק ברוב ישראל מפקחים ולא במחצה על מחצה.

א. כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא קא משמע לן

פירש רש"י דפשיטא לן דהיום לא ימות אלא ספק שאם לא יעשו לו היום שמא ימות לשבת הבאה. והקשה הרש"ש מדוע דווקא שמא ימות לשבת הבאה והרי אפילו אם שמא ימות בחול. ועוד קשה שפשוט שאפילו אם יש חשש שמא ימות לאחר זמן שמחללים עליו את השבת ואפילו לחשש רחוק לשנה או שתיים. (וכן הקשה עוד על פירוש רש"י עיין שם). וכתב לפרש באופן אחר, שהחידוש הוא שאפילו שאפשר להמתין כעת ולעשות לו את הרפואה בשבת הבאה, מכיון שממילא יצטרכו לחלל את השבת לא ממתנים לשבת השניה אלא עושים לו את הרפואה מיד, וכמו שאם צריך לעשות רפואה בשבת ואפשר להמתין כמה שעות לא ממתנים אלא להיפך, הזריז הרי זה משובח, הוא הדין גם בשתי שבתות מכיון שממילא יצטרכו לחלל את השבת. והקהילות יעקב (בגליונות) כתב שהיה צד שפיקוח נפש דוחה רק שבת אחת ולא שתי שבתות בבת אחת, כגון שאם הוא יתחיל את רפואתו היום יצטרכו לחלל עבור זה שתי שבתות, ועל זה קא משמע לן שאפילו כמה שבתות נדחות במקום פיקוח נפש, וכתב שזה דוחק בלשון רש"י.

ב. מחמין חמין לחולה בין להשקותו בין להברותו

כתב התוספת יום הכיפורים שנראה שמותר לחמם מים לרחיצה גם אין חשש סכנה אם הוא לא יתרחץ. וכשיטת המגיד משנה (שבת פ"ב הי"ד) בשם הראב"ד שלכל צרכי חולה מחללים את השבת ואפילו בדבר שאין בו משום סכנה. אבל הכסף משנה שם חולק על זה.

ג. ואין אומרים נמתין לו שמא יבריא

כתב התוספת יום הכיפורים שמשמע שאפילו שזה סמוך למוצאי שבת כמו שעה או חצי שעה מותר לחלל עליו את השבת ולא ממתנינים. והביא משו"ת הרשב"א שהביא הבית יוסף (יו"ד סוף סי' קל"ד) שלא משמע כן, וסיים בצריך עיון.

ד. אלא בגדולי ישראל

כתב הבית יוסף (או"ח שכ"ח י"א) שאין הכוונה לגדולי ישראל ממש, ואף על פי שכך משמע מהרמב"ם, אלא גדולים ולא קטנים וכו', והראיה שכתוב ולא כותים ונכרים ואם דווקא גדולי ישראל אם כן גם שאר אנשים לא, אלא שגדולים ולא קטנים ישראל ולא גויים.

ה. ואין אומרים יעשו דברים הללו לא על פי נשים וכו'

פירש רש"י אם נשים או כותים אומרים צריך אין מחללין על פיהן. והקשה הר"ן (ד: בדפיו), שהרי בשבת (קכח:) כתוב שמביאים את החכמה ליולדת ממקום למקום, ואם אמרה שצריכה נר מדליקין לה נר ומבואר שסומכים על נשים. וכתב שליידה שונה שהיא חכמה שמסורה לנשים והן בקיאות בה יותר מהאנשים. והביא שהרמב"ם (שבת פ"ב ה"ג) פירש שלא עושים על ידי נשים